

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

55-1

BRNO 2014

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 55
Volume 55

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková,
Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík,
Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design s.r.o.

Software
Software

Adobe InDesign CS6

Fotografie na obálce
Cover Photography

Hostěradice, okr. Znojmo. Sestava nádob s kremací ze žárového hrobu
kultury zvoncovitých pohárů. (viz obr. 10 na str. 59)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2014
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2014 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

laný stavbou nové ulice a 4 rodinných domů (stavební obvod Na Tvrzi), (Halama 2012). V únoru až červenci r. 2013 postupně proběhly další archeologické záchranné práce na parc. č. 332/9 (stavba bazény, sklípku a sesvahování pozemku – VM Šumperk), č. 340/6 (stavba rodinného domu – VM Šumperk) a č. 330/1 (stavba rod. domu – Archaia Olomouc, T. Zeman).

V průběhu r. 2013 byly prozkoumány sídlištní objekty č. 145-192 (číslování objektů od zahájení výzkumů na lokalitě v r. 2010) – většina je datována do lužické kultury, ovšem několik objektů spadá do kultury s lineární keramikou (viz Neolit – v tomto svazku). Z různých sídlištních jam lze typově určit jako jámy zásobního charakteru, kúlové jamky, pec či výrobní objekt a snad i zahloubenou chatu. Vyzvednuto bylo množství keramického materiálu, mazanice, zrnotěrka, štípaná industrie a bronz. slitek (z detektorové prospekce orniční vrstvy v okolí výzkumu).

V několika objektech se zachovaly zvířecí kosti, zuby a archeobotanický materiál – uhlíky a rostlinné makrozbytky. Analýzy nyní provádí Regionální centrum pokročilých technologií a materiálů při Univerzitě Palackého v Olomouci. Uhlíky ze dvou objektů budou předmětem C14 datace.

Jakub Halama

Literatura

Halama, J. 2012: Dubicko (okr. Šumperk). Za kostelem. *Přehled výzkumů* 53(1), 162–163.

Resumé

Dubicko (Bez. Šumperk). Za kostelem, Parz. Nr. 330/1, 332/9, 340/6. Spätbronzezeit – Lausitzer Kultur. Siedlung. Rettungsgrabung. VM Šumperk, Zuwachs. Nr. 37/2013.

HRABOVÁ (OKR. ŠUMPERK)

„Luh“. KLPP. Sídliště. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

V souvislosti s budováním nové ulice 15 rodinných domků byl od dubna do září 2013 prováděn záchranný archeologický výzkum společností Archaia Olomouc, o.p.s. Stavební akce se týkala komunikace, inženýrských sítí a 6 parcel rodinných domů. Na terénní části výzkumu participovalo také Vlastivědné muzeum v Šumperku (J. Halama). Jedná se o polní trať Luh (Pod Hojgrovy) na jižním okraji intravilánu obce Hrabová, na pozvolném k JZ obráceném svahu na levém břehu Hrabovského potoka, v nadmořské výšce 269–278 m.

Výzkumem byla v horní partii svahu odkryta část dosud neznámého polykulturního sídliště z doby popelnicových polí a laténu, které pokračuje rozptýlenou zástavbou se splachy kulturní vrstvy také po svahu dolů (obr. 6, 7). Dosavadní zjištěná délka osídlené plochy tak dosahuje 149 m. Pod ornicí byla zachycena světle šedá kulturní vrstva s početnými nálezy keramiky, mazanice i kamenných nástrojů, která byla odebírána ve čtvercové síti ruční skrývkou. Nálezy reprezentují převážně lužickou fázi KLPP – hrubé hrncovité nebo vázovité tvary zdobené plastickými lištami s prstovými důlky nebo rytými liniemi, příp. dvouúché amfory. Na úrovni podloží se vyrýsovalo 27 zahloubených sídlištních objektů. Většinou se jedná o mělké kruhové nebo oválné odpadní jámy (o průměru kolem 1 m), mísovitého, vanovitého nebo kotlovitého průřezu a menší kúlové nebo sloupové jámy. Jejich inventář nebyl příliš bohatý, tvořila jej především keramika. Jediným kovovým artefaktem je zlomek bronzové jehlice bez hlavičky, ojediněle se objevily také kamenné brousky a fragmenty zrnotěrek. Na parcele č. 1620/6 byla prozkoumána také jednoduchá oválná jámová pec, původně s nadzemní hliněnou kopulí s množstvím nálezů keramiky a mazanice. Jižní stranu sídliště ohraničoval úzký, mělký žlábek (dokumentovaná délka 10 m, šířka 0,5–0,7 m, hloubka 30 cm), vně něhož se již žádné sídlištní objekty nenacházely. Sídliště lze předběžně datovat do lužické fáze KLPP, v menší míře se však objevují také keramické fragmenty slezské fáze KLPP.

Nově zjištěné sídliště KLPP v Hrabové potvrzuje starší náznaky existence osady na katastru obce (Nekvasil 1963, 19) a řadí se do husté sídlištní sítě na obou březích podél toku řeky Moravy v Mohelnické brázdě.

Na parc. č. 1620/3 byla kromě jednoho sídlištního objektu prozkoumána také část žárového pohřebiště KLPP (obr. 8). Hroby nebyly čitelné půdorysně ve sprašovém podloží. Teprve po vybagrování rýh základů garáže se vyrýsovalo na ploše 14 x 2 m celkem 11 žárových hrobů ležících ve víceméně pravidelné řadě ve směru V–Z. Jedná se o severní okraj pohřebiště, jehož hlavní část pokračuje směrem mimo zkoumanou plochu. Hroby se nacházejí poměrně mělce (zhruba 30–40 cm pod ornicí), zahloubené do podloží, čemuž odpovídá také míra jejich zachovalosti. Pouze 5 hrobů obsahovalo žárový pohřeb, ostatní představují torza původních hrobů, projevující se shluky střepů keramiky. Ve výbavě hrobů se nenašly žádné bronzové předměty ani ozdoby, ale výhradně jen keramické nádoby. Nejbohatší hrob H 801 obsahoval velkou amforu – urnu s kremací překrytou obrácenou mísou a dalších 8 keramických nádob jako milodary (obr. 9). Spálené kůstky byly nasypány také do šálku s uchem a hrubší misky. Jedna z menších amforek byla překryta obráceným šálkem s uchem. Podle předběžné antropologické analýzy (A. Dofko-

vá) obsahovala urna velké množství spálených kostí (1300 cm³) - pohřeb dospělého jedince neurčitelného pohlaví. Poloviční výbavu měl hrob H 807. Žárový pohřeb byl opět nasypán do velké amfory překryté obrácenou mísou, jako milodary sloužily dvě menší amfory (jedna z nich byla vložena přímo do urny mezi spálené kosti), hrubá hrcovitá nádoba a několik neúplných miniaturních nádobek. Opět se jedná o reprezentativní množství spálených kostí dospělého jedince (1800 cm³). Ve východní polovině hrobové jámy se nacházela rozprostřená popelovitá vrstva ojedinele obsahující spálené lidské kosti – snad zbytek druhého pohřbu bez milodarů. Hrob H 802 je možno s velkou opatrností připsat dospělé ženě, obsahoval amforu s kremací překrytou mísou, další velkou mísu a menší amforu.

Antropologické rozborů přinesly zjištění, že všechny kosti byly přepáleny do mléčné, místy šedobílé barvy, ukazující na teplotu spálení kolem 700 °C. Každý z pohřbů obsahoval zlomky kostí ze všech částí skeletu (hlavy včetně zubů, trupu a končetin), což je obecná pohřební zvyklost populace popelnicových polí. Věk se podařilo určit u 4 jedinců (3 dospělý a jedno starší dítě). Nebyly zjištěny žádné anomálie na kostech.

Kromě několika hrubých nezdobených hrců a mís je keramika z výbavy hrobů tenkostěnná s černě leštěným povrchem. Typologicky převažují baňaté urny s oušky na rozhraní hrdla a výdutě, misky s omfalem, šálky s uchem a miniaturní nádoby. Její nejčastější výzdobou je kombinace vhloubených (podkovovité žlábků, svazky svislých žlábků, důlky) a rytých (horizontální oběžné rýhy, šrafované trojúhelníky na výdutích i uchu, motiv vlčích zubů) ornamentů. Keramický materiál není příliš kvalitní, je poměrně křehký a drolivý, je pravděpodobné, že se jedná o keramiku vyrobenou k funerálním účelům. Na základě keramické výbavy lze předběžně pohřebiště datovat do slezské fáze KLPP, výskyt starších lužických hro-

bů však nelze vzhledem k fragmentárnosti některých celků vyloučit.

Výzkum v Hrabové přinesl výjimečnou terénní situaci, kdy pohřebiště navazuje jižním směrem přímo na sídliště (obj. 529 leží již mezi hroby H 800, 803 a 805). V době popelnicových polí se pohřebiště nacházejí většinou několik set metrů vzdálená od sídlišť, příp. za nějakou terénní překážkou (kopec, les, vodní tok). V knovízské kultuře však leží některá pohřebiště přímo na okrajích sídlišť (Jiráň 2008, 235). Nově objevená situace v Hrabové ukazuje na spíše na model, kdy každé sídliště má svoje pohřebiště, než že by obyvatelstvo více osad pohřbívalo na centrálním pohřebišti. Obdobně se to ukazuje na katastru sousedního Dubicka, kde nově prozkoumané sídliště KLPP (výzkum J. Halamy – viz v tomto svazku) leží na protějším svahu, asi 400 m JZ od pohřebiště. V případě Hrabové je netypická poloha pohřebiště proti sídlišti. Sídliště leží v horní části svahu, zatímco pohřebiště na stejném svahu v jeho dolní partii.

Tomáš Zeman

Literatura

Jiráň, L. (ed.) 2008: *Archeologie pravěkých Čech 5. Doba bronzová*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, Praha.

Nekvasil, J. 1963: *Pravěk Mohelnicka*. Mohelnice: Vlastivědné muzeum.

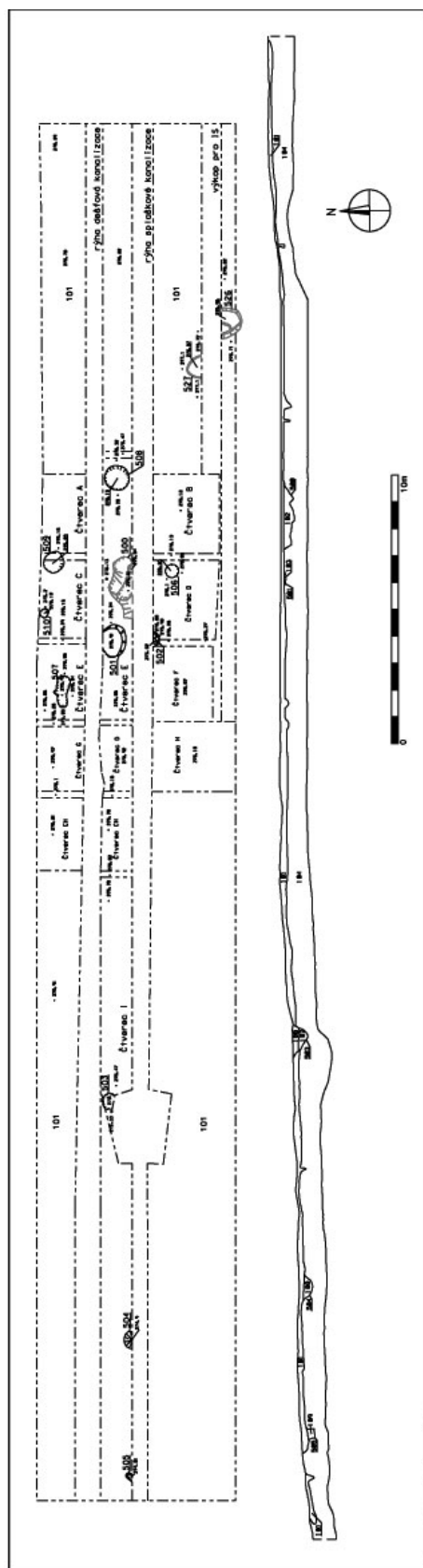
Resumé

Hrabová (Bez. Šumperk), „Luh“ – Lausitzer Urnenfelderkultur. Siedlung. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

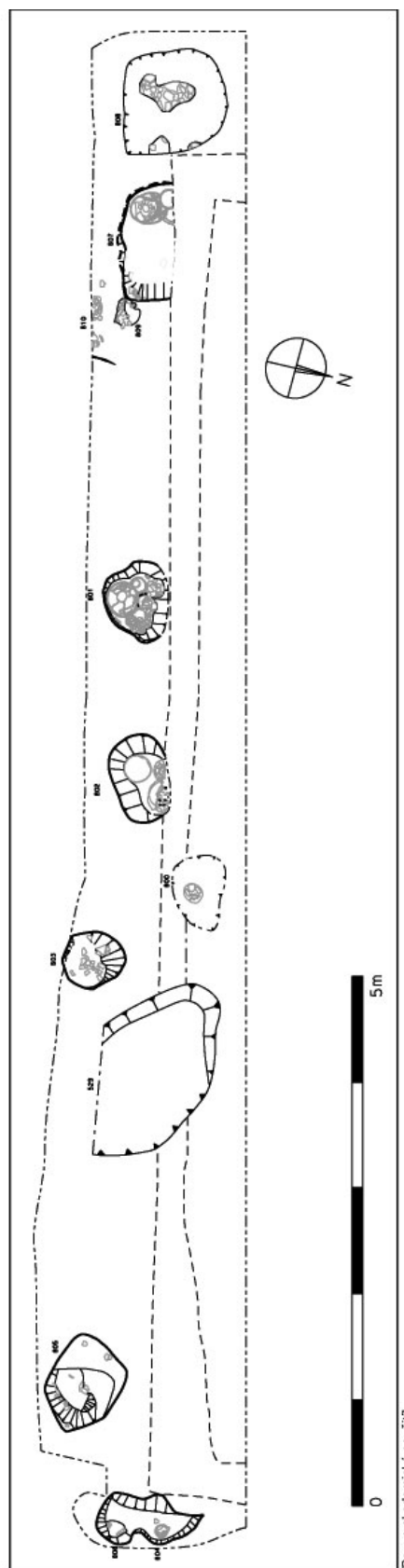

Obr. 6. Hrabová. Technická infrastruktura + 15 RD. Prozkoumaná plocha v roce 2013.

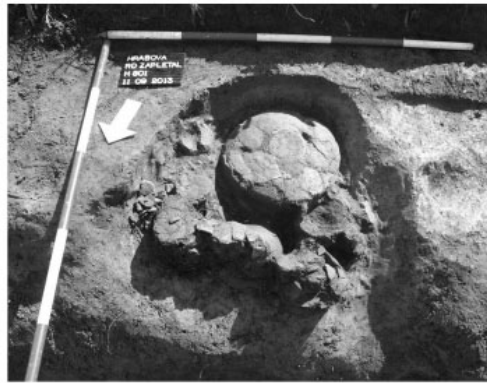
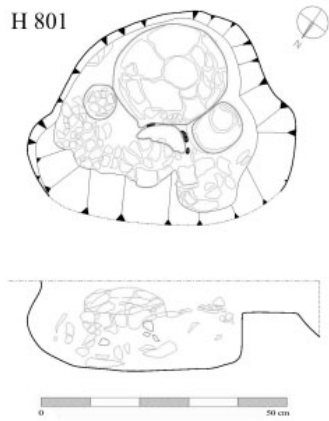
Abb. 6. Hrabová. Technische Infrastruktur und 15 Familienhausen. Ausgrabungsfläche 2013.

Obr. 7. Hrabová. Technická infrastruktura. Celkový plán zkoumané plochy.
Abb. 7. Hrabová. Technische Infrastruktur. Gesamtplan der Ausgrabung Fläche.

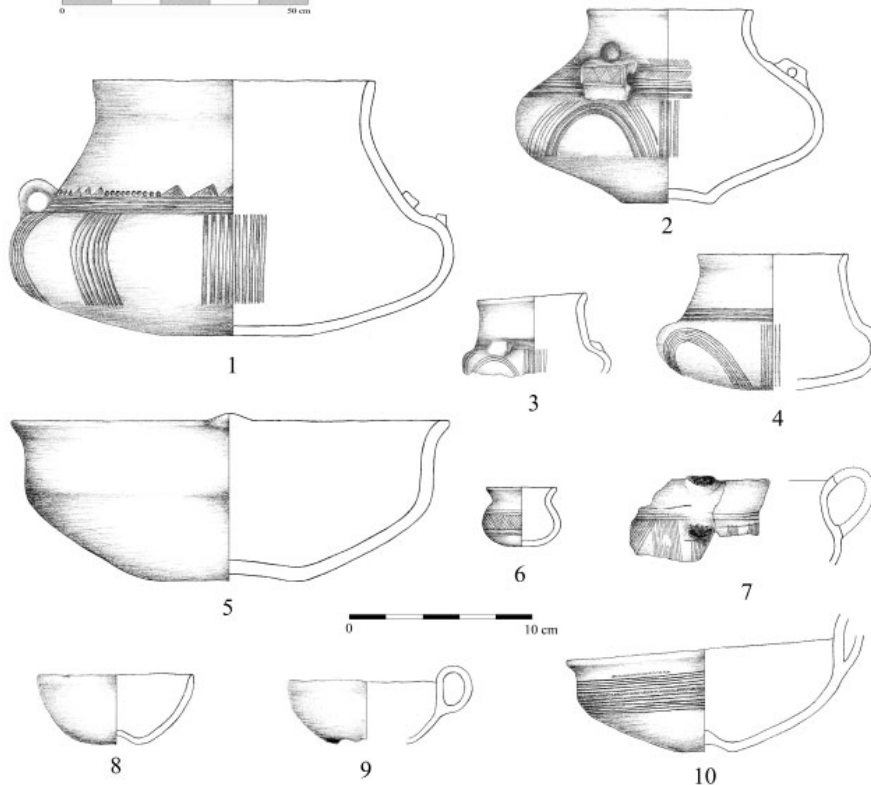

Obr. 8. Hrabová. Parc. č. 1620/3, RD Zapletal. Celkový plán zkoumané plochy.
Abb. 8. Hrabová. Prz. N. 1620/3, Familienhaus Zapletal. Gesamtplan der Ausgrabung Fläche.

Obr. 9. Hrabová. Parc. č. 1620/3, RD Zapletal. Hrob H 801.

Abb. 9. Hrabová. Prz. N. 1620/3, Familienhaus Zapletal. Grab H 801.

KLOBOUKY U BRNA (OKR. BŘECLAV)

Nám. Míru, Bří Mrštíků, Masarykova. Mladší doba bronzová. Vrstva. Záchranný výzkum.

V ploše náměstí byla opakovaně zjištěna výrazná kulturní vrstva s nálezy charakteristické keramiky mladší doby bronzové (viz Středověk).

David Parma

Resumé

Klobouky bei Brno (Bez. Břeclav), „Frieden-Platz“, Jungbronzezeit, Schicht, Rettungsgrabung.

KOŽUŠANY (OKR. OLMOUC)

Suché louky. Mladší doba bronzová, KLPP. Sídliště. Záchranný výzkum.

V měsíci listopadu 2013 byl proveden záchranný archeologický výzkum na ploše stavby „Obchodního centra – prodej návěšové techniky“ firmy OLTRANS DOSTÁL, s.r.o., na katastrálním území obce Kožušany, v trati Suché louky. Během archeologického dohledu na skryté ploše stavby bylo zjištěno, že se zde nachází relikv kulturní vrstvy obsahující archeologický materiál. Lokalita se nachází cca 200 metrů severně od intravilánu obce, po pravé straně silnice 435 z Kožušan do Olomouce, v nadmořské výšce 205 metrů. Na mapě ZM ČR 1:10 000, kladový list 24–22–24, je lokalita identifikována těmito koordinátami (měřeno v mm od ZSČ:JŠČ): 453:43; 441:43; 448:54.